

מראי מקומות- מנחות כ"ח

דלעיל וז"ל, 'וכלן סמכו אותם לרמזים שיש בפסוקים שהן ראי' על שיהיו מעכבות, אבל הענין קבלה בידינו'."

(ה) **דכתי' מקשה והוי' - הק' העולת שלמה, למה צריך דרשה לעכב, הא אי' בתוס' בזבחים (נ):** דמנורה נחשב חולין (לענין למד מן הלמד), ובחולין אי"צ שינה עליו לעכב. ותי' דה"א דכיון דכתי' מקשה הרבה פעמים, א"כ אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, קמ"ל והוי' דמעכב.

(ו) **באה זהב באה גביעים... באה זהב באה מקשה - ע' במנחת חינוך (צ"ח, ה') שתמה על מש"כ הרמב"ן על התורה (ריש פ' בהעלותך) דהתורה כפל מקשה משום דמעכב, משא"כ זהב ושאר יפויים שבה, שאינם מעכבים. ולכאור' זה כנגד הסוגיא דכאן, דמבואר דמה דמקשה מעכב, היינו רק אם באה זהב, והיכא דבא זהב, גם גביעים וכו' מעכבין, וא"כ איך חלק הרמב"ן ביניהם, וצ"ע. וע"ע במשנה למלך (בית הבחירה ג', ד'-ה') שדייק מדברי הרמב"ם דמחלק בין המיעוטים, דכ' דאם המנורה אינה של זהב, אז יש הקפדה שלא לעשות הגביעים, וכו'. ואולם לענין ככר זהב, דג"כ אי' בגמ' דבאה זהב באה ככר, בזה מבואר מדברי הרמב"ם דרק דאין צריך לעשותה מככר, אבל אין הקפדה שדוקא שלא לעשותה מככר. ולענין מקשה, משמע מדברי הרמב"ם דאפי' אם אינה של זהב, לכתחלה יש לעשותה ממקשה, ורק בדיעבד כשר אם אינה מקשה, כיון שאינה של זהב. וסיים המשל"מ דיש לעי' מנין לכל חילוקים אלו להרמב"ם, וצ"ע.**

(ז) **באה זהב באה גביעים - ע' בלקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה באה) דנקט דגביעים מעכבים בדיעבד, ואע"פ דלא קתני בגמ' (בסוף עמוד ב') דכפתורים וכו' מעכבין אהדדי, אולי מלתא דפשיטא הוא דמעכבין המנורה אם זהב הוא, ולכן לא הי' צריך לשנותה.**

(א) **שבעה נרותיה מעכבין זה את זה - העיר המקדש דוד (ב', ד'), למ"ד דהי' מסלק הנרות מן המנורה בשעת הטבה, א"כ באותה שעה המנורה פסולה, דהא ז' נרותיה מעכבין זה את זה, וכיון דבעינן שיהא נר מערבי דולק תמיד, א"כ אותה שעה דלאו שם מנורה עליה, נמצא דחשיב כאילו הנר מערבי אינו דולק במנורה. ועוד, הא איכא מ"ד בסוף חגיגה דמנורה בעינן תמיד, דהיינו שלא יהי' ההיכל שעה א' בלא מנורה. ותי' דמה דז' נרותיה מעכבין זא"ז, היינו רק שאם נאבד א' מהם נפסלת המנורה, אבל כשישנם, רק דאינם עכשו במנורה, מ"מ שייכים אליה ואינה נפסלת בשביל זה, ודומה לדין טומאת כלים, דכל שההדיוט יכול להחזירה חשיב ככלי אחד.**

(ב) **שתי פרשיות במזוזה, וכו' - הק' הרש"ש, למה לא חשבה לעיל בהדי שנים שנים, וכן ד' פרשיות דתפילין וד' ציצית בהדי הא דארבעה ארבעה, ואין לומר משום דלאו עבודה הן, דהא חשיב במתני' דלעיל הד' מינים, וצ"ע.**

(ג) **שתי פרשיות שבמזוזה - הק' השפת אמת, מנלן דהב' פרשיות מצוה א' הן ומעכבות זא"ז, דלמא ב' מצוות נפרדות הם. ובשלמא הא דכתב א' מעכב, זה שפיר יש ללמוד מהא דכתי' וכתבתם, שיהי' הכתיבה שלימה, אבל ב' פרשיות, דבכל א' כתיב וכתבתם בפנ"ע, שפיר י"ל דב' מצוות הן, ואם אין לו רק פרשה א', יכתוב עכ"פ פ' שמע, וכן בד' פרשיות ק' כנ"ל. מיהו כ' דבזה יש ליישב, דכיון דדרשי' טט בכתפי שתים, פת באפריקי שתים, וא"כ מיירי קרא בכל ד' פרשיות, וכתי' והיו לעיכובא. וכ' דלפ"ז אולי י"ל דה"ה לענין מזוזה, מקשינן תפילין למזוזה, וא"כ גם בזה הב' פרשיות מעכבות כמו גבי תפילין, והניח בצ"ע מה שלא הוזכר טעם לזה בש"ס ופוסקים.**

(ד) **ד' ציציות מעכבות זו את זו - כ' התוס' יו"ט, "לא אתמר בגמ' מנלן, והרמב"ם פ"י במשנה**

(ב) לא יעשה אדם בית תבנית היכל, וכו'- ע' במנחת חינוך (ל"ט, א') שדייק דלא כ' הרמב"ם דין דאסור לבנות בית תבנית היכל, וכו', בלאו דלא תעשון אתי, אלא בהל' בית הבחירה במצות עשה של יראת מקדש, וכ' דמבואר מדבריו דדינים אלו רק בכלל עשה זה, ואינם בכלל הלאו דלא תעשון אתי. והעיר דמנא ל' הא, הרי לכא' מסוגיית הגמ' בע"ז משמע דעובר הא דלא תעשון אתי כשעושה תבנית היכל, וכו'. ותי' דכיון דברייתא זו לא הביא כלל הא דלא תעשון אתי, אבל הבריות אחרות שם כולם התחילו בלאו דלא תעשון אתי, א"כ לכא' משמע דרק שם עובר בלאו זה, ולא בתבנית היכל, וכו'. והיינו משום די"ל דהתורה אסרה השאר משום לתא דע"ז, אבל איסור לעשות תבנית היכל אין שייך כלל לע"ז, אלא מצות עשה הוא מחמת מורא מקדש. ואף דהגמ' מקשה אר"ג מהא דלא תעשון אתי, ותי' הגמ' דלא אסרה תורה אלא כמו תבנית היכל, וכו', דמשמע דנכלל בלאו זה, כל זה בהה"א של הגמ', אבל כיון דהביא כל הבריות אחרות, אין צריכים לדחוק דתבנית היכל נכלל בלאו זה, אלא איסור דמורא מקדש הוא.

(ג) תבנית היכל- ע' בפחתי תשובה (יו"ד קמ"א, י"ג) שהביא מה שנסתפק הבית אפרים באם רק כשיעור הבית שני, דהיינו רום מ' אמות, אסור, דלאחר שנבנה בית שני נשתנה הדין, או דלמא אף תבנית בית ראשון, דהיינו ברום ל' אמה, אסור, והעלה למעשה דאסור.

(ד) תבנית היכל, וכו'- ע' במנחת חינוך (רנ"ד, י"א), דכ' דכל האיסור הוא דוקא בכלים דהביא התורה צורתן והקפיד על צורתן, אבל אין איסור לעשות תבנית כל הכלים שהיו במקדש, דהא היו צ"ג כלים במקדש, והיו כמה מזרקות, וכפות, וכו', והיעלה על הדעת שאסור לעשות כתבניתם, אע"כ כנ"ל.

(ט) משם רא"י, שפודין של ברזל היו, וחופין בבעץ, וכו'- ע' בתורת חיים (ע"ז מג). דכ' דלכא' הול"ל בקיצור, משם רא"י, של מתכת הי'. אלא לפי דהי' קים להו דבית חשמונאי עניים היו, ולא הוה אפשר להו לעשות מנורה של זהב, וס"ל דדריש ריבוי ומיעוט, ולכך

(ח) וריב"י מכשיר בשל עץ- ע' במהרש"ם שהביא מש"כ תוס' ישנים ביומא דעכ"פ מדרבנן כ"ע מודו דאין לעשות הכלי שרת של עץ.

(ט) סמי דידך מקמי ידי, דתניא, כלי שרת וכו'- ע' בקרן אורה, דהעיר דהא משמע דלא אשכח טעמא דפלוגתייהו אם לא משום דלטעמייהו אזלי לענין מנורה. אבל לכא' יש להק' ע"ז, דבשלמא המנורה דלכתחלה ודאי צריך להיות משל זהב, א"כ י"ל דאף בדיעבד צריך להיות עכ"פ ממתכות, אבל שאר כלי שרת, שאין דין לכתחלה לעשותן מאיזה מין, א"כ מהכ"ת דבזה הקפיד התורה שיהי' של מתכות, ומהכ"ת ללמוד ממנורה. ע"ש מה שהאריך בזה, ולבסוף כ' דמסברא ילפינן לה, דכיון דאין הדרך לשמש למלך בכלים של עץ, והתורה פסל עץ למנורה, א"כ מסתבר ללמוד כן לכל הכלים.

(י) אדרבה, סמי דידך מקמי ידי, לא ס"ד, דתניא וכו'- העיר בחי' הרשב"א, למה הי' צריך להביא עוד ברייתא לומר כן, הרי בברייתא שהביא מעיקרא כבר מבואר דלא כר' פפא, אלא דנח' רק לענין עץ, וגם לענין ברייתא זו יכול ר' פפא לומר סמי דידך קמי ידי. וביאר דרק מכח חד ברייתא יכול לומר אדרבה, סמי דידך מקמי ידי, דאין כח בזו יותר מבזו, אבל כלפי ב' ברייתות אינו יכול לומר כן, דסמי חדא מקמי תרתי, ולא תרתי מקמי חדא. ועוד, בברייתא ראשונה שהביא ר' יוסף לא הזכיר מנורה בפירוש, וא"כ הי' שייך לר' פפא לחלק ולומר דדוקא בשאר כלי שרת קאמר ר' יוסי דכשר בשל עץ, משום דיש למעט מנורה של עץ משום הכלל ופרט וכלל, משא"כ בברייתא זו דהזכיר מנורה בפירוש דר' יוסי מכשיר בשל עץ.

(יא) לא יעשה אדם בית תבנית היכל, וכו'- כ' הריטב"א (ע"ז מג.), "נקט לשון תבנית לפי שאינו אסור אלא כשעושה כמותו ממש, כתבנית בנין ממש, ושלא יחסר כלום משעוריו והלכותיו כדמפרש ואזיל, אבל ציור בעלמא מותר. וכן נהגו בעטרות ומטפחות ספרים ובית כנסת לציירן באין בכך כלום".

י"ל דעשאום של עץ. אבל רבנן ס"ל דשל בית
חשמונאי ע"כ לאו של עץ הוה, דנחי דעניים
הוו, מ"מ אפשר להו לעשותו של ברזל,
שהוא בזול, ועדיף מיהא משל עץ, וכל ייפוי
דהוה אפשר להו למיעבד הי' להם לעשות
משום זה קלי ואנוהו.

טז) גובהה של מנורה י"ח טפחים - ע' בש"ך
(יו"ד קמ"א, ל"ו) דכ' דגובהה של מנורה
אינה מעכב, וכ"כ בביאור הגר"א (שם, ל"ה),
והביא הגר"א ראי' מהא דאין גובהה של
מזבח מעכב, כדאי' בזבחים (סב.), ואע"פ
דכתיב גובהה בקרא, כש"כ מנורה, דלא
כתיב גובהה בפירוש.